«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ **2022**

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ- Հեքիաթի միջոցով արժեհամակարգի ձևավորումը տարրական դասարանում

ԱՌԱՐԿԱ-Մայրենի

ՀԵՂԻՆԱԿ- Անի Բաղդասարյան

ՄԱՐԶ-Արագածոտն

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ-Սարալանջի հիմնական դպրոց

Բովանդակություն

1. Ներածություն.....2
2. Գրական ակնարկ.....3
3. Գործնական համատեքստ.....11
4. Հետազոտության ընթացք.....12
5. Տվյալների մշակում և վերլուծություն----------14
6. Եզրակացություն.....-----15
7. Գրականության ցանկ.....16

Ներածություն

Հետազոտական աշխատանքի համար ընտրելով, այս թեման՝ /Հեքիաթների միջոցով արժեհամակարգի ձևավորումը տարրական դասարաններում/: Նպատակ եմ դրել հեքիաթների միջոցով ներկայացնել ուսուցման արդյունավետությունը, նպաստել կրտսեր դպրոցականների ինքնահաստատմանը, ինքնադրսևորմանը: Հեքիաթը երեխաների համար գոյություն ունեցող միակ իրականությունն է:
Հեքիաթն ունի աշխարհաճանաչողական նշանակություն:Երեխաների համար դժվար է ընկալել իրականությունը, ուստի այն նրանց մատուցվում է հեքիաթի միջոցով: Նրանք իրենց շրջապատին ծանոթանում են հեքիաթների միջոցով: Հեքիաթով է սկսվում երեխայի ծանոթությունը արտաքին աշխարհի հետ: Ցանկացած հեքիաթ պատմություն է մարդկանց փոխհարաբերությունների, մեր կյանքում գործող օրենքների մասին:

Միաժամանակ այդ բոլորը ներկայացվում են երեխայի համար հասկանալի լեզվով: Հեքիաթի շնորհիվ զարգանում է երեխայի երևակայությունը և ստեղծագործելու ունակությունը: Լավ հեքիաթը կյանքի ծնունդ է՝ խաղ, արկած, հրաշք, ճակատագիր… հեքիաթի թեմաները անվերջ են: Երեխան ակամա այնտեղ գտնում է իր կյանքին համապատասխան իրավիճակներ, փորձում է իրեն նույնացնել համարձակ և քաջարի հերոսների հետ: Մեծահասակները, ցանկանալով երեխայի հետ խոսել իրենց դժվարությունների մասին կամ ինչ-որ բան հուշել, դժվարանում են համապատասխան բառեր գտնել, վախենում են, որ երեխան ճիշտ չի հասկանա իրենց: Այդ իրավիճակից ելքն այն է, որ մեծահասակը երեխայի հետ ընկղմվի երևակայության և կախարդանքի աշխարհը, իսկ գործնական ամենալավ օգնականը հեքիաթային պատմություններն են:
Հարյուրամյակներ շարունակ մարդիկ ունեցել են շատ բարձր բարոյական և հոգևոր զարգացածության հասած առաջնորդներ, որոնք իրենց գիտակցությամբ անհամեմատ ավելի առաջ են եղել ժամանակակիցներից, նրանք իրենց առաքելությունն են համարել ուղղորդել և սատարել մարդկանց:

Գրական ակնարկ

Յուրաքանչյուր հեքիաթ ունի դաստիարակչական հզոր արժեք և բարոյական կարևոր սկզբունքներ, որոնք ոչ թե ներկայացվում են իբրև քարոզ,այլ այն արտահայտվում են հերոսների արարքների, խոսքերի միջոցով:
Աննկարագրելիորեն մեծ է երեխայի հոգու, զգացմունքների և համոզմունքների վրա հեքիաթի թողած ազդեցությունը: Ինչպես հանրաճանաչ իտալացի գրող Ջանի Ռոդարին է նշում, հեքիաթը երեխային պետք է կողմնորոշվելու, իրեն ուսումնասիրելու, իր հնարավորությունները չափելու, գնահատելու համար:
Հեքիաթը միաժամանակ ստեղծագործական ունակությունների, բանավոր կապակցված խոսքի զարգացման արդյունավետ միջոց է: Անսահման մեծ է հեքիաթների ինչպես դաստիարակչական, այնպես էլ պատմաճանաչողական և գրական-գեղարվեստական արժեքն ու նշանակությունը: Հեքիաթները ժողովրդի համար միայն ժամանցի առարկա չեն եղել, որոնցով կարելի էր կարճել ձմռան երկար ու ձանձրալի գիշերները, փարատել ցերեկվա ծանր առօրյայի ճնշիչ տպավորությունը: Հեքիաթները կատարել են հասարակական լայն զանգվածների լավագույն ձգտումների ու իղձերի յուրահատուկ հաղորդիչի դերը,ամրապնդել են նրանց նվիրական ավանդները իրար հաջորդող սերունդների գիտակցության մեջ: Հեքիաթների միջոցով ժողովուրդը դրսևորել է այն ոգևորումները, որոնք մղել է ինքը բնության տարերային ուժերի հաղթահարման համար,արտահայտել իր մտորումները, որոնել է իր կրած տառապանքների պատճառները,պայքարի կոչ է արել ամեն տիպի բռնության, ճնշման, անարդարության ու շահագործման դեմ:

Մարդիկ դարեր շարունակ ոգևորվել են հեքիաթների հերոսների խիզախության, անվեհերության, խելքի ու հնարամտության հիանալի օրինակներով, դժվարությունները հաղթահարելու մեծ կամքով, չքավորներին ու ընկածներին զորավիգ կանգնելու ազնիվ ձգտումով, արդարությունը պաշտպանելու և ճշմարտությանը հասնելու անձնազոհ պատրաստակամությամբ, ջանադիր աշխատասիրությամբ, հավատարմությամբ և անձնազոհությամբ:

Ժողովրդական բանահյուսության մյուս ժանրերի հետ միասին, հեքիաթները հարուստ նյութ են տալիս ժողովրդի հոգեբանությունը, նրա իղձերն ու ակնկալությունները, նրա բուն պատմությունը ուսումնասիրելու համար։ Հեքիաթների լավագույն նմուշները այսօր էլ չեն կորցրել իրենց հմայքն ու ուժը և գեղարվեստական մեծ բավականություն են պատճառում մարդկանց։ Նրանք ունեն յուրահատուկ նշանակություն այնքանով, որքանով որ բանաստեղծական բարձր ձևերի մեջ կերպավորում են ժողովրդի դարավոր մտքերն ու զգացմունքները ։

Այսպիսով, հեքիաթը յուրաքանչյուր փոքրիկի լիարժեք զարգացման ամենամատչելի տարբերակներից մեկն է: Այդպես եղել է, կա ու կլինի: Պետք չէ թերագնահատել հեքիաթի դերը երեխայի կյանքում: Ճիշտ ընտրած հեքիաթը դրական ազդեցություն կթողնի երեխայի հուզական ներաշխարհի վրա, ինչպես նաև կզարգացնի սեփական անձի և ուժերի նկատմամբ հավատը:

Երեխայի համար հեքիաթների կարևորության մասին կարելի է խոսել անվերջ: Միանշանակ համակարծիք ենք որոշ հետազոտողների վերջնական եզրակացություններին՝ հրաշապատում հեքիաթների դերը երեխաների զարգացման և առողջ հոգեկերտվածք ձեւավորելու համար անգնահատելի և անփոխարինելի են: Ի վերջո, «երեխան, որը մեծացել է հեքիաթներ ու լեգենդներ ունկնդրելով, նկատելիորեն ավելի առողջ է, խելացի, քաջ և յուրահատուկ»:

Յուրաքանչյուր հեքիաթ երեխաներին մատչելի լեզվով կյանք է սովորեցնում, պատմում չարի ու բարու մասին:Հեքիաթների՝ երեխաների զարգացման գործում կիրառման նպատակները բազմազան են. սկսած երևակայությունը զարգացնելուց մինչև ճիշտ խոսքի ձևավորում Երեխաներն ավելի հեշտ են ընկալում հեքիաթը, քան թե մեծահասակների դաստիարակչական քարոզները: Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել,որ այն երեխաները, որոնց փոքր հասակից սկսած հեքիաթներ են պատմել,ավելի շուտ են սովորել իրենց մտքերը ճիշտ արտահայտել:

Հեքիաթների հիմնական նպատակն է զարգացնել երեխայի երևակայությունը և ստեղծագործական պոտենցիալը: Մանկական հեքիաթները ընդլայնում են երեխայի բառապաշարը, օգնում են ճիշտ և տրամաբանական խոսք կազմել: Կարևոր է նաև այն, որ հեքիաթները երեխայի խոսքը դարձնում են ավելի էմոցիոնալ և պատկերավոր: Ձևավորվում է հարցերը ճիշտ ձևակերպելու ունակություն:

Երեխաներն ընդհանրապես իրականությունը պատկերավոր են ընկալում, իսկ հեքիաթները հենց նպաստում են իրականության ճիշտ ընկալմանը: Երեխաները հեքիաթների միջոցով պատկերավոր են ընկալում նաև չարն ու բարին: Հեքիաթներում միշտ հաղթում է բարին, ինչը երեխային կօգնի հաղթահարել կյանքի դժվարությունները՝ ենթագիտակցությունում ունենալով բարու հաղթանակի գաղափարը: Նույն հեքիաթը երեխային կարելի է մի քանի անգամ պատմել, որպեսզի նաև լավ ընկալի հեքիաթի բուն ասելիքը:

Այսպիսով, հեքիաթների միջոցով կարելի է երեխայի մեջ բնավորության և գործելակերպի դրական հատկանիշներ դաստիարակել: Այնտեղ կա բարի և չար ուժերի պայքար, և մշտապես հաղթում է բարին: Կարևորվում է բարությունը, մարդկանց օգնելու պատրաստակամությունը, սերը, կարեկցանքը: Հեքիաթների հրաշք աշխարհը գրավում է երեխաներին և այն, ինչ որ նրանք չեն կարող տեսնել իրականության մեջ, տեսնում են այդ գեղեցիկ աշխարհում: Հեքիաթներն ունեն կրթիչ և դաստիարակիչ ուժ, ուստի հեքիաթը թույլ է տալիս դաստիարակել՝ դրականի վրա հենվելով:

Ինչ վերաբերում է հեքիաթների ուսուցման մեթոդներին, ապա դրանցից կարելի է առանձնացնել ու մատնանշել «Ուղղորդվող (կամ ընդհատումներով) ընթերցանության» մեթոդը, որը հնարավորություն է տալիս երեխաների մեջ հետաքրքրություն արթնացնել ընթերցանության բուն գործընթացի նկատմամբ: «Ուղղորդվող ընթերցանության» մեթոդի հիմքում ընկած է ընթերցանության գործընթացի դիտարկումը: Ի վերջո, ինչպե՞ս են կարդում հմուտ, ընթերցողական կուլտուրային տիրապետող մարդիկ: Կարդում են տեքստի մի հատված, դադար են տալիս՝ մտքում ծանր ու թեթև անելու,իրենք իրենց հարցեր տալու, պատասխաններ որոնելու,շարունակության մասին կանխատեսումներ անելու նպատակով:

Հեքիաթների սյուժեն ունի մի հիմնական գիծ՝ չարի և բարու պայքար, որի արդյունքում միշտ հաղթում է բարին: Այս ամենը, կարելի է ասել, ձևավորում է երեխաների արժեհամակարգը: Պետք է միշտ հիշել, որ երեխաները ունեն շատ նուրբ հոգի և զգացմունքներ, նրանց համար դժվար է հասկանալ ու ընդունել իրականությունը: Նաև անհրաժեշտ է գիտենալ, որ երեխաների համար պետք է հեքիաթներ կարդալ այն տարիքից, երբ նրանք հասկանում են խոսքը: Դա արդեն 2-3

տարեկան երեխաներն են:

Գեղարվեստական հեքիաթներ

Ժողովրդական հեքիաթները կազմվել են դարերի ընթացքում, պահպանել բարոյա-էսթետիկ սկզբունքները, մարդկանց միջև ունեցած փոխհարաբերությունները, այդ իսկ պատճառով էլ միշտ կիրառվել են մանկավարժական նպատակներով:

Դիդակտիկ հեքիաթներ- Ուսուցողական հեքիաթները երեխաներին պատմում են նոր հասկացությունների մասին, հիմք են հանդիսանում նոր գիտելիքների ձեռքբերման համար: Այս հեքիաթներում շնչավորվում են թվերը, տառերը, առարկաները և այլն:

Դիագնոստիկ հեքիաթներ- Դուք հավանաբար գիտեք ինչ հեքիաթներ են դուր գալիս ձեր երեխային: Դա նշանակում է, որ նա ենթագիտակցաբար արդեն ընտրել է հեքիաթի իր սիրելի հերոսին և փորձում է նմանակել նրան: Փորձեք հեքիաթ հորինել ձեր երեխայի հետ միասին, և դուք կբացահայտեք նրա գաղտնի մտքերն ու ցանկությունները:

Պրոֆիլակտիկ հեքիաթներ- Հեքիաթներ լսելու ընթացքում երեխաներն ակամայից գիտելիքներ են կուտակում իրենց և շրջակա միջավայրի մասին, ձևավորվում է երեխայի անձը, դրվում է նրա հետագա կյանքի հիմքը:

Բուժիչ-հոգեբանական հեքիաթներ- Հեքիաթ լսելով երեխան իրեն նույնականացնում է իր կյանքի իրավիճակը հիշեցող հերոսի հետ, վերապրում է նրա տխրությունն ու ուրախությունը: Նրա հետ միասին հայտնվում է խնդիրների մեջ և դրանցից ելքեր փնտրում: Դրա շնորհիվ իրական կյանքում նա սկսում է իրեն զգալ ավելի պաշտպանված և ինքնավստահ՝ օգտագործելով դրական հերոսի կիրառած հնարքները իր խնդիրները կարգավորելու հարցում:

Մեդիտատիվ հեքիաթներ- Մեդիտատիվ հեքիաթներն ուղղված են որոշակի դրական հուզական վիճակի առաջացմանը: Դրանք երեխային օգնում են ազատվել լարվածությունից, հոգնածությունից և գրգռվածությունից:

Հեքիաթներ կենդանիների մասին- Երեխաներին ավելի մոտ և հասկանալի են կենդանիների մասին հեքիաթները: Այդ տարիքում երեխաները հաճախ իդենտիֆիկացնում են իրենց կենդանիների հետ, հեշտությամբ կերպարանափոխվում

են, կրկնօրինակում կենդանու վարքը: Այդ պատճառով կենդանիների մասին հեքիաթները ավելի լավ կարող են օգնել փոքրիկներին՝ կյանքի փորձը փոխանցելու համար:

Կախարդական հեքիաթներ

Սկսած հինգ տարեկանից երեխան իրեն իդենտիֆիկացնում է մարդկային կերպարների՝ արքայազների, թագուհիների,հրաշագործների, զինվորների և այլոց հետ: Նա սկսում է ընդօրինակել վարքային

տարբեր մոդելներ:

Սարսափ հեքիաթներ- Հեքիաթներ՝ չար ուժերի, կախարդների, գերբնական ուժերի մասին: Որպես կանոն, վեց տարեկանից սկսած երեխաները սկսում են միմյանց պատմել հեքիաթ-սարսափներ: Հեքիաթ-սարսափների և չար ոգու մասին պատմությունների միջոցով երեխաները մասամբ վերապրում են իրենց վախերը:

Կենցաղային հեքիաթներ անփոխարինելի դեր են խաղում ընտանեկան խորհրդատվության և այն դեռահասների հետ աշխատանքում, որոնք խնդիրներ ունեն ընտանեկան փոխհարաբերություններում:

Դիդարկտիկ հեքիաթներ- Դիդարկտիկ հեքիաթները կարող են բացահայտել որոշակի գիտելիքների կարևորությունը և իմաստը: Դիդարկտիկ հեքիաթների ձևով կարելի է ներկայացնել ուսումնական առաջադրանքները:

Հոգեշտկողական հեքիաթներ

Այսպիսի հեքիաթները ստեղծվում են երեխայի վարքի վրա նրբորեն ներգործելու համար: Շտկման տակ այստեղ պետք է հասկանալ երեխայի անարդյունավետ վարքի ձևի փոխարինումը առավել արդյունավետ ձևով:

Հոգեթերապևտիկ հեքիաթներ- Դրանք այն հեքիաթներն են, որոնք թափանցումեն հոգու խորքը, բժշկում հոգին և բացահայտում տեղի ունեցող իրադարձությունների խորիմաստությունը: Այսպիսի հեքիաթները ոչ միշտ են միանշանակ և միշտ չէ, որ երջանիկ ավարտ են ունենում, բայց բավականին խորաթափանց են և նպաստում են անձի աճին:

Բոլոր երեխաները սիրում են հեքիաթներ լսել և կարդալ: Հեքիաթի բովանդակության հետաքրքրաշարժությունը, դեպքերի զարգացման հաջորդականությունը, հերոսների բնավորության գծերի հստակությունը, պարզությունը, հաճախակի կրկնվող սկիզբն

ու բազմաթիվ արտահայտությունները, հաճելի ավարտը, մատչելի գաղափարն ու ենթատեքստը հեշտացնում են նրա ընթերցումն ու դարձնում ցանկալի: Հեքիաթը բանահյուսության ժանրերից է, որտեղ հերոսները և դեպքերը պատկերված են չափազանցված կամ այլաբանորեն, հաճախ էլ՝ հրաշապատում ձևերով: Հեքիաթների հեղինակը հիմնականում ժողովուրդն է: Այն, ինչ կյանքում անհնար է եղել իրականացնել, մարդիկ ցանկացել են տեսնել հեքիաթներում: Ավելի ուշ հեքիաթներ ստեղծել են առանձին հեղինակներ՝ ժողովրդական պատումների մշակմամբ կամ ինքնուրույն: Հեքիաթները բաժանվում են տեսակների և ենթատեսակների: Տարրական դպրոցում աշակերտը պետք է տարբերակի հեքիաթի տեսակներն ու ենթատեսակները: Տարածված են հրաշապատում կամ կախարդական, իրապատում, կենդանական, արկածային, հերոսական-պատմական, կենցաղային-առօրեական հեքիաթները: Հրաշապատում հեքիաթներում պատկերվում է բարի ուժերը մարմնավորող հերոսների պայքարը չար ուժերի՝ դևերի, կախարդների, վհուկների, վիշապների դեմ: Դեպքերը տեղի են ունենում ստորերկրյա թագավորությունում, երևակայական աշխարհներում, որտեղ անհավատալին դառնում է իրական: Հերոսներին օգնում են ձին, թռչունը, բարի պառավը կամ իմաստուն ծերունին: Հեքիաթներում չարի և բարու պայքարը մեծ մասամբ ավարտվում է բարու հաղթանակով: Իրապատում հեքիաթներն արտացոլում են ժողովրդի կյանքը, մարդկային վսեմ ձգտումները, հալածվածների և ճնշվածների ճակատագիրը, ծաղրվում են ժողովրդին կեղեքողները, մարդկային զանազան արատներ: Կենդանական հեքիաթներում անձնավորվում են տարբեր կենդանիներ, պատկերվում են նրանց առանձին հատկություններն ու վարքը: Կենդանիների (օրինակ՝ գայլի, աղվեսի, արջի, կկվի, բվի, օձի, առյուծի և այլն) միջոցով այլաբանորեն ներկայացվում են մարդկային որոշակի հատկանիշներ՝ ինչպես չարությունը, խորամանկությունը, նախանձը, ագահությունը, ժլատությունը, մեծամտությունը, այնպես էլ բարությունը, անձնազոհությունը, վեհանձնությունը, ազնվությունը, հավատարմությունը, իմաստնությունը և այլն: Հեքիաթներին բնորոշ են ժողովրդական պատկերավոր արտահայտությունները, չափազանցությունները, իմաստալից խոսքերը: Հեքիաթներում հաճախ են իրար խառնվում իրականն ու երևակայականը: Հեքիաթները հիմնականում արձակ են, հազվադեպ՝ նաև չափածո: Դրանց մեծ մասին

բնորոշ է նույն սկիզբը՝ «Լինում է, չի լինում», «Կար, չկար», «Ժուկով-ժամանակով», «Չգիտեմ՝ որ երկրում, որ թագավորությունում», ինչպես նաև նույն վերջաբանը՝ «Երկնքից երեք խնձոր է ընկնում...», «Նրանք հասան իրենց մուրազին, դուք էլ հասնեք ձեր մուրազին» և այլն: Աշխարհի ժողովուրդների հեքիաթների շարքում իրենց տեղն ունեն նաև հայկական ժողովրդական հեքիաթները, որոնք նույնպես վաղնջական ժամանակների ծնունդ են. բանասացների շնորհիվ փոխանցվել են մեզ՝ որպես զարմանալի, անգին ավանդներ: Հայ բանահավաքներն ու բանագետները գրառել և կորստից փրկել են դրանք: Հայկական հեքիաթների հավաքման ու հրատարակման աշխատանքներին մեծապես նպաստել են Գարեգին Սրվանձտյանցը, Սարգիս Հայկունին, Տիգրան Նավասարդյանը, Երվանդ Լալայանը, Սահակ Մովսիսյանը (Բենսե) և ուրիշներ: Հրատարակվել են բազմաթիվ ժողովածուներ, որոնցից հատկապես արժեքավոր է «Հայ ժողովրդական հեքիաթների» բազմահատորյակը (1958–85 թթ.): Յուրաքանչյուր տարածաշրջան ունի իր հեքիաթները, որոնք հաճախ նույն հեքիաթների տեղային տարբերակներն են: Ուշագրավ է նաև 1980 թ-ին լույս տեսած «Արև հեքիաթ» ժողովածուն, որտեղ զետեղված են մի շարք հեքիաթներ՝ ասմունքող Սուրեն Քոչարյանի մշակմամբ: 1981 թ-ին լույս է տեսել «Հրեղեն ձին» ժողովածուն, որտեղ ընդգրկված են հարյուրավոր հեքիաթներ, խաղիկներ, հանելուկներ, առածներ և ասացվածքներ. իրենց պապիկներից ու տատիկներից, ուրիշ տարեցներից լսելով ու գրառելով՝ դրանք «Պիոներ կանչ» (այժմ՝ «Կանչ») թերթին էին ուղարկել Հայաստանի տարբեր շրջաններից, Այսրկովկասի հայաշատ վայրերից՝ 2–10-րդ դասարանների աշակերտները: Կուտակված նյութն այնքան առատ էր, որ 2003 թ-ին լույս է տեսել նույն ժողովածուի երկրորդ գիրքը՝ «Թագավորի երազները» խորագրով (հավաքող՝ Սերգեյ Վարդանյան): Աշխարհի լավագույն հեքիաթագիրներից են՝ գերմանական գրականության մեջ՝ Գրիմ եղբայրները («Հենզելն ու Գրետելը»), ֆրանսիականում՝ Շառլ Պերոն («Մոխրոտիկը»), ռուսականում՝ Ալեքսանդր Պուշկինը («Ոսկե ձկնիկը»), Նիկոլայ Նոսովը («Անգետիկի արկածները»), Պավել Բաժովը («Մալաքիտե զարդատուփ»), Յուրի Օլեշան («Երեք հաստլիկներ»), դանիականում՝ Հանս Քրիստիան Անդերսենը («Ձրահարսը»), շվեդականում՝ Աստրիդ Լինդգրենը («Փոքրիկն ու տանիքում ապրող Կառլսոնը»), իտալականում՝ Ջանի Ռոդարին («Չիպոլինոյի արկածները»), անգլո-ամերիկյանում՝

Ռեդյարդ Կիպլինգը («Ջունգլիների գիրքը. Մաուգլի»), Օսկար Ուայլդը («Եսասեր հսկան»), Ռոուել Թոլքիենը («Մատանիների տիրակալը»), հայ գրականության մեջ՝ Հովհաննես Թումանյանը («Կոնատ աղջիկը», «Չախչախ թագավորը»), Ղազարոս Աղայանը («Անահիտ», «Զանգի-զրանգի») և ուրիշներ: Ե՛վ հայկական ժողովրդական, և՛ աշխարհի ժողովուրդների հեքիաթները մշտապես գրավել են Ղազարոս Աղայանի, Հովհաննես Թումանյանի, Ավետիք Իսահակյանի, Դերենիկ Դեմիրճյանի, Ստեփան Զորյանի, Խնկո Ապոր, Հայրապետ Հայրապետյանի և այլ գրողների ուշադրությունը, որոնք իրենց գրած, մշակած ու փոխադրած հեքիաթներով հայ գեղարվեստական գրականությունը հարստացրել են նոր, ինքնատիպ ստեղծագործություններով:

Գործնական համատեքստ

Հետազոտական աշխատանքս իրականացրել եմ Արագածոտնի մարզի՝Սարալանջի հիմնական դպրոցում ։ Փորձառական դասերի համար ընտրել եմ 2-րդ դասարանը։

Հետազոտության ընթացք

Փորձարարական դաս 1

Դասարան- 2-րդ

Առարկա- Մայրենի

Թեմա-Ժողովուրդն իմաստուն է

Դասի թեման- <<Ժողովուրդն իմաստուն է>>:

Դասի նպատակը՝ Ամփոփել թեման՝ վերհիշելով թեմատիկ խմբում տեղ գտած հեքիաթի ժանրերը: Համեմատել տարբեր ստեղծագործությունների բովանդակությունները և հերոսներին:

Բնութագրել հերոսներին՝ վերագրելով նրանց մարդկային հատկանիշները; Գնահատել հերոսների վարքագիծը՝ հիմնավորելով իրենց կարծիքը:

Ընթերցած հեքիաթների միջոցով ճիշտ պատկերացում կազմել բարոյական արժեքների վերաբերյալ:

Դասի ընթացքը

Խթանում-Կազմակերպչական պահ՝ տնային հանձնարարությունների ստուգում և պարզաբանում;

<<Մտագրոհ >> մեթոդով հարց ու պատասխանի միջոցով սկսել դասը;

- Որ թեման ենք ամփոփում:
- Մարդկային ինչպիսի հատկանիշներ են ներկայացվում հեքիաթները:

Իմաստի ընկալման փուլ

Յուրաքանչյուր աշակերտ ներկայացնում է իր պատրաստած գրքույկը՝<<Կապիկն ու ձկնորսները>>, << Կոճղը>>, <<Արեգակն ու ծիածանը>>, <<Ձին ու գայլը>>, << Շունն ու միսը>>, << Կակաչն ու մանուշակը>>,<< Ինչպես աղվեսը թռչել սովորեց>>:Զուգահեռ անցկացնում թեմայում տեղ գտած առակների հետ:Կատարում հետևություններ ,մեջ բերում առած- ասացվածքներ յուրաքանչյուր առակի վերաբերյալ;

Ֆիզ. դադար

Ցուցադրվում են նկարներ: Աշակերտները մեկնաբանում են <<Աքլորակռիվ տալ>>, <<Քթից այն կողմ չտեսնել>> դարձվածքները և համար խաղով նեկայացնում այն: Կատարում են քարտային աշխատանք:

●Տրված բառերով և մասնիկներով ստացիր հոգնակի թվով գոյականներ

Քար ներ

Մարդ եր

Կին իկ

Պահարան այք

●Հասարակ անուններից ստացիր հատուկ անուններ:

հասմիկ

աստղ

կորյուն

արև

●Շարունակիր

Գյուղ-Մրգաշատ

Սար-

Գետ-

Մարդ-

Կշռադատման փուլ

Ամփոփել ու անդրադարձ կատարել մի քանի հեքիաթների և փակցնել պատուհանների տակ համապատասխան ամփոփիչ միտքը:

Տվյալների մշակում և վերլուծություն

Վերլուծություն 1

ՈՒժեղ կողմ-Թեմայի ամփոփում անարդյունքում եկանք այն եզրակացության, որ հեքիաթների միջոցով ճիշտ է ձևավորվում երեխայի արժեհամակարգը։

Երեխաները հաճույքով են լսում և ընթերցում յուրաքանչյուր հեքիաթ։

Յուրաքանչյուր թեմատիկ խմբի ամփոփման ժամանակ աշակերտների ձեռք բերած գիտելիքները ավելի պարզ են երևում։ Կարողանում են համապատասխան հետևություններ կատարել։

Թույլ կողմ-Նկատվում էր աշխատանքային աղմուկ, կարիք կար զարգացնելու համագործակցային և հաղորդակցական կարողությունները։

Վերլուծելով դասի թույլ կողմերը հանգել եմ հետևյալ եզրակացության, որ համագործակցային միջոցով հեքիաթներն ավելի շատ պետք է ընթերցվեն։

Աշակերտներն ունեն բավարար գիտելիքներ, կարողանում են հաղորդակցվել, աշխատել խմբերով։

Սակայն պետք է ուշադրություն դարձնել կարգապահությանը, քանի որ կարգապահությունից է կախված առաջադրանքների ժամանակին կատարումը

Եզրակացություն

Հեքիաթը մեծ նշանակություն ունի երեխայի անձի ձևավորման համար, որպես երեխայի խոսքի հարստացման սկզբնաղբյուր: Գեղարվեստական գրականությունը հարստացնում է բառապաշարը, զարգացնում պատկերային խոսքը, գեղագիտական ճաշակը և նպաստում բարոյական հասկացությունների ձևավորմանը:

Մեր կողմից կատարված ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ հեքիաթների միջոցով կարելի է երեխայի մեջ բնավորության, գործելակերպի դրական հատկանիշներ դաստիարակել: Այնտեղ կա բարի և չար ուժերի պայքար, և մշտապես հաղթում է բարին: Կարևորվում է բարությունը, մարդկանց օգնելու պատրաստակամությունը, սերը, կարեկցանքը: Հեքիաթների հրաշք աշխարհը գրավում է երեխաներին և այն, ինչ որ նրանք չեն կարող տեսնել իրականության մեջ, տեսնում են այդ գեղեցիկ աշխարհում: Հեքիաթներն ունեն կրթիչ և դաստիարակիչ ուժ, ուստի հեքիաթը թույլ է տալիս դաստիարակել՝ դրականի վրա հենվելով: Այսպիսով, հեքիաթների հիմնական նպատակն է զարգացնել երեխայի երևակայությունը և ստեղծագործական պոտենցիալը: Մանկական հեքիաթները ընդլայնում են երեխայի բառապաշարը, օգնում են ճիշտ և տրամաբանական խոսք կազմել: Կարևոր է նաև այն, որ հեքիաթները երեխայի խոսքը դարձնում են ավելի էմոցիոնալ և պատկերավոր: Ուստի անհրաժեշտ է հեքիաթների տարբեր տեսակների առկայությունից ընտրելով համապատասխանը՝ նպաստել երեխայի աշխարհաճանաչողական, երևակայական, ստեղծագործական և խոսակցական մակարդակների իրացմանը համապատասխան մեթոդների կիրառմամբ:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Արզումանյան Ս., Էլդա Գրին, Իրավաբանական հոգեբանություն,Երևան, 2004
2. Ամիրջանյան Յու. Ա., Ա. Ս. Սահակյան, Մանկավարժություն,«Մանկավարժ», 2005
3. Ղույումչյան Գ. Ե., Մանկավարժություն, Գիրք II, Երևան, 2005
4. Ռոդարի Ջ., Ստեղծագործական երևակայության քերականություն,Երևան, 1995
1. http://www.hayary.org
2. http://blog.armparents.com